

Høringsuttalelse om framtidig skole- og tilbudsstruktur og alternative opplæringsmodeller i videregående opplæring i Innlandet Fylkeskommune, Løten Arbeiderparti

Løten Arbeiderparti legger til grunn at Innlandet Fylkeskommune hensyntar de oppdaterte befolkningsprognosene fra SSB sine framskrivninger i 2024. Disse har vesentlige endringer fra 2022. Løten Arbeiderparti understreker videre viktigheten av at Jønsberg Videregående Skole opprettholdes i tråd med fylkeskommunedirektørens vurderinger fra 30.05.24. Løten Arbeiderparti sin høringsuttalelse bærer preg at vi kjenner Hedmark best i Innlandet.

De fire kommunene Ringsaker, Hamar, Stange og Løten er Innlandets mest befolkningsrike region og Innlandets mest sentrale vekstregion. De videregående skolene i disse fire kommunene har både en tilbudsstruktur, elevplasser, faktisk elevgrunnlag og ansatte som utgjør en godt balansert helhet. Skolene i Hamarregionen utfyller hverandre på en god måte til beste for elevene i regionen og tilhørende regioner. De enkelte skolenes særpreg gjør Hamarregionen totalt sett til en velfungerende utdanningsregion med et utdanningstilbud både innen yrkesfaglige og studiespesialiserende retninger.

Løten Arbeiderparti mener at de grunnleggende utfordringene samfunnet står overfor de neste årene, må være grunnlaget for hvordan vi utvikler et framtidig tilbud og struktur i den Videregående Skolen i Innlandet. Vi vil trenge flere hender innen Helse og Omsorg i en hverdag der antall hender blir en knapphetsfaktor. Dette må gjenspeiles i tilbudet innen Videregående Utdanning.

I tillegg har Stortinget vedtatt en kraftig opptrappingsplan av Forsvaret. For Innlandet sin del innebærer dette en stor satsing. Denne satsingen må påregne å bringe flere innbyggere til fylket, og gi mange arbeidsplasser. Det er også slik at det vil gi sysselsetting utover Forsvarets egne rekker. Løten og andre kommuner vil få nye innbyggere som følge av denne satsingen. Løten Arbeiderparti mener derfor at denne satsingen i Forsvar og Totalforsvar, må legges som et viktig element ved utvikling av fremtidens videregående skole i Innlandet.

Denne saken handler om å etablere en økonomisk bærekraftig skole- og tilbudsstruktur for Innlandet som helhet. Siden den statlige finansieringsmodellen for videregående skoler er basert på faktiske elevtall, betyr det i realiteten at saken handler om Innlandets elevtall og den demografiske utviklingen i Innlandet som helhet og i de enkeltvise regioner. Innlandet er ikke

en enhetlig fylkeskommune - variansen er betydelig mellom de forskjellige regionene! Det må hensyntas når fremtidig skolestruktur skal planlegges.

Løten Arbeiderparti erkjenner at det er behov for å gjøre betydelige grep for at Innlandet som helhet skal ha en skole- og tilbudsstruktur som er tilpasset både dagens demografiske situasjon, men aller mest – de demografiske prognosene for de kommende 10-20 årene.

I Hamarregionen har skolene langt færre ledige elevplasser enn i alle de øvrige regionene i Innlandet. Statistisk sentralbyrå (SSB) sine befolkningsframskrivninger viser oss at det bare er Hamarregionen og Lillehammerregionen som vil ha vekst utover på 2030-tallet. Løten Arbeiderparti vil derfor ikke akseptere at det eventuelt defineres som et absolutt premiss at alle regionene må nedjustere tilbudet, om enn i ulik grad.

Elevtallsutvikling og søkning til videregående skoler i Hamarregionen må gjenspeiles i skoletilbudet

Perspektivmeldingen

I regjeringens nylige fremlagte Perspektivmelding drøftes langsiktige utfordringer i norsk økonomi. Hovedutfordringer som belyses, er:

- Kamp om arbeidskraften: Omsorgsoppgavene blir flere, men vi blir ikke flere i yrkesaktiv alder til å utføre dem.
- Behov for omstilling: Økte spenninger i verden, klima- og naturendringer og avtagende petroleumsaktivitet fører til endringer og forsterker behovet for å bruke ressursene godt og riktig.
- Fortsatt god fordeling: Små forskjeller og stabil tilgang på velferdstjenester må bevares i møte med omstillingene og at mange lever lenger.

Formålet med denne meldingen er å belyse hvordan den norske velferdsmodellen som felles prosjekt kan vernes og videreutvikles i møte med utfordringene. På samme måte som at man skal overlate gården i bedre stand enn da man overtok den, bør vi også ta vare på og utvikle samfunnet til beste for kommende generasjoner. Det forutsetter kloke valg.

Tilgang på gode og stabile velferdstjenester for alle er grunnleggende for å videreføre den norske modellen med velstandsvekst og lav ulikhet. Det blir i årene fremover viktigere å få flere i jobb og legge til rette for god, effektiv og bærekraftig ressursbruk. Videre

velstandsvekst må skje innenfor en ramme hvor vi skal forvalte naturressursene på en god måte og redusere klimagassutslipp, forurensning og tap av natur.

Perspektivmeldingen skal gi innsikt og danne et grunnlag for politikktutforming. Bildet som tegnes av norsk økonomi de neste årene og frem mot 2060, tar utgangspunkt i at dagens velferdsordninger og skattesystem videreføres slik de er. Det gjøres også noen forutsetninger og antagelser om sentrale utviklingstrekk for befolkningen og økonomien. Et referanseforløp for den økonomiske utviklingen danner utgangspunktet for å drøfte hvordan utviklingen kan bli. Analysene legger særlig vekt på utviklingen de neste 8–10 årene, men forsøker også å se helt frem til 2060. Dessverre har ikke perspektivmeldingen lagt de nyeste SSB prognosene til grunn, men hovedelementene i meldingen står seg.

Utviklingen vil påvirkes av ulike retningsvalg. For eksempel vil valg som tas i dag, kunne påvirke arbeidstilbud og offentlig ressursbruk i mange år fremover. Meldingen belyser hvordan vi kan ta valg som kan gi en bedre utvikling enn den som tegnes i referanseforløpet.

Som utgangspunkt for å drøfte hva som skal til for å opprettholde velferdsmodellen, bygger analysene på enkelte forutsetninger som i seg selv vil kreve politiske valg. Det legges for eksempel til grunn at helse- og omsorgssektoren klarer å tiltrekke seg arbeidskraften som skal til for å løse oppgavene slik at velferdsmodellen kan opprettholdes. Etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester og knapphet på arbeidskraft vil gi endringer i arbeidsmarkedet.

Dette må også være retningsgivende for denne saken. Vi kan ikke lage planer som slår den andre i hjel, vi trenger en helhet. Og tilbud og struktur i Videregående Skole er en premissgiver, for hvordan fremtidens arbeidsmarked skal være.

Elevtall

I saksframlegget til fylkesutvalget 30/4-24 gis tallgrunnlag («forventede elevkull 16-18-åringer») som grovt underestimerer elevtallsutviklingen i Hamarregionen.

Fylkeskommunens framstilling er basert på tall fra Grunnskolenes Informasjonssystem (GSI).

Disse indikerer at det er 3 004 16-18-åringer i 2023, mens det faktiske tallet ble 3 330.

Befolkningsstatistikken viser dermed at det allerede pr. 1.1.23 var over 300 flere 16-18-åringer i Hamarregionen enn hva som sto i saksutredningen, dvs. også høyere enn framskrivningene gjort av SSB. Pr. 1.1.2024 har tallet økt ytterligere. Generelt ser vi at befolkningsveksten i Hamarregionen fortsetter også inn i 2024. Tallene fra SSB for første

kvartal viser at Hamarregionen økte innbyggertallet med 315 personer, dvs. over halvparten av veksten for hele Innlandet fylke (548 personer).

Demografi 16-18-åringer

I perioden 2020 – 2024 har det vært vekst i Hamarregionen (+ 114), Sør-Østerdal (primært Elverum) (+ 36) og Lillehammerregionen (+ 20). I alle andre regioner i Innlandet har det vært en nedgang i antall 16-18-åringer. Siden saken handler om behovet for å tilpasse skoletilbudet til faktisk elevtallsutvikling, vil en eventuell nedskalering av tilbudet i regioner med positiv elevtallsutvikling innebære en ytterligere forverring av den økonomiske bærekraften. Dette vil bety behov for oppbygging av nye skoleplasser andre steder med de konsekvenser det har ift. Økte investeringsbehov og skoleskyskostnader. Mer enn hver fjerde innlending i alderen 16-18 år bor i Hamarregionen. Det er derfor kritisk å opprettholde et godt videregående skoletilbud til elevene i regionen. Skolene i Hamarregionen utfyller hverandre på en god måte til beste for elevene i regionen og tilhørende regioner. De enkelte skolenes særpreget gjør Hamarregionen totalt sett til en velfungerende utdanningsregion med utdanningsretninger både for de som skal rett ut i regionens næringsliv og de som skal studere videre.

De videregående skolene i Hamarregionen

Skolene i Hamarregionen - Ringsaker vgs., Hamar katedralskole, Storhamar vgs., Stange vgs. og Jønsberg vgs. - tilbyr elevene i regionen et variert utvalg av studieprogrammer, både for elever som skal studere videre og for de som skal rett ut i regionens nærings- og arbeidsliv. Skolene har samlet sett høy søkning, god akademisk kvalitet og gode yrkesfaglige utdanninger med sterke bånd til regionens bedrifter og organisasjoner. Skolenes særpreget gjør at de tiltrekker seg elever både på tvers av kommunegrensene og regioner.

Løten Arbeiderparti er opptatt av å styrke laget rundt elevene. I regionen er det gode skolehelsetjenester for aldersgruppene fra 5-20 år. Samhandlingen med skolene er en nøkkel og skolehelsetjenestene bidrar aktivt i grupper og i undervisning på skolene. Både innen psykisk helse, rus, seksualundervisning og «russeundervisning» gjennomføres det samtalegrupper og det er egne behandlingssamtaler for de med symptomer for psykisk lidelse.

Skolehelsetjenesten er opptatt av å jobbe helsefremmende og forebyggende med ungdommene i de videregående skolene i regionen.

Framtidens tilbud

Løten Arbeiderparti aksepterer ikke en nedleggelse av tilbudet ved Jønsberg Videregående skole i en av landets viktigste jordbruksregioner. Jønsberg videregående skole ligger i et jordbruksområde med mange aktive gårdsbruk. I Hamarregionen finner vi aktører som Graminor, Geno, Norsvin, TYR, Mattilsynet m.fl. Dette er viktige institusjoner/virksomheter for landbruket som Jønsberg samarbeider med og bruker aktivt i undervisningen. Høgskolen i Innlandet, avdeling Blæstad, har og ønsker et enda tettere samarbeid med Jønsberg. Forskningsprosjekter på dyrking og i fjøs, samt teknologisamarbeid fremheves. Vi ser heller ingen helhet i tanken om å legge ned Jønsberg Videregående Skole, og at Innlandet Fylkeskommune i andre strategidokumenter skal fremstå som det grønne fylket med skog og jordbruk i sentrum.

Administrasjonen i fylkeskommunen skriver i sitt notat om Jønsberg (19.04.2024) at elever vil velge bort landbruksfag dersom det ikke er tilbud i regionen. Videre sier notatet at en nedleggelse av Naturbruk ved Jønsberg sannsynligvis vil føre til en neddimensjonering av det totale utdanningstilbudet innenfor landbruk og dyr i Innlandet. I den regionen hvor det bor desidert flest ungdommer i Innlandet, i kombinasjon med flest aktive gårdsbruk, vil en slik utvikling være svært negativ.

Jønsberg har elever fra Ringsaker, Hamar, Stange og Løten kommuner og fra Østerdal og Solør; 318 elever fra Hamarregionen og 90 elever fra andre regioner, hvorav 56 fra Solørregionen. Jønsberg er en kompakt utdanningsinstitusjon som det er gjennomført store investeringer i de senere årene. Oppgradering av internat, TIF-bygg, undervisningsbygg og bygging av nytt drivhus beløper seg til en investering på ca.

100 millioner kroner.

Stortinget vedtok 18. april 2024 et mål om at Norge skal ha en selvforsyningsgrad for mat på 50 % innen 2030. Totalberedskapskommisjonen har også påpekt at forsyningssikkerheten for mat er kritisk i forhold til beredskap. Kunnskap om

matproduksjon blant nordmenn er lav og synkende. Agri Analyse/ NIBIO sin rapport viser en selvforsyningsgrad på bare 39 % de siste tre årene. Vi mener en nedleggelse av Jønsberg, eller en svekkelse av tilbudet på skolen, vil forsterke denne trenden og undergrave Stortingets vedtak.

Ut fra gjeldende læreplan vil det ikke være mulig å erstatte Jønsberg videregående skole med skolestedene i Solør videregående skole. Elever fra Solør som ønsker utdanning innen husdyrhold vil da sannsynligvis måtte velge skolested Lena/Valle og dermed få lenger reisevei. Imidlertid vil Jønsberg kunne ha kapasitet til å undervise elevmassen som i dag går på Naturbruk ved Sønsterud.

Det er fremhevet i underlaget at gårdsbruk i Hamarregionen er normalt relativt lett omsettelige. Imidlertid er det grunn til å tro at eiendommen er vanskelig å selge på grunn av en stor bygningsmasse som ikke er egnet for normal gårdsdrift. Dette gjelder spesielt internatet, kantinen og undervisningsbygget som det vil være vanskelig å forsvare en etterbruk på.

Fylkeskommunen utfordrer også høringsinstansene til å gi tilbakemelding på ytterligere spørsmål. Løten Arbeiderparti ønsker å gi følgende svar på noen av disse spørsmålene.

En ser at andelen søkere til yrkesfag har økt. Vi ser det som viktig med en videregående skolestruktur som er i samsvar med de behov som samfunnet trenger i fremtiden. Tilbudet i den videregående skole må bl.a. gjenspeile fremtidens utfordringer samfunnet står ovenfor.

Dette for å møte utfordringene på en god måte. Eks vurderer yrkesfag innen helsefag oppimot velferdsteknologi.

Løten Arbeiderparti ønsker å opprettholde og ev utvide tilbudet som i dag er på Nordstumo.

Dette er et meget godt tilbud til ungdommene, som gir de god støtte i sitt utdanningsløp.

Tilbudet gir ungdommen en god støtte til mestring og inkludering, og gir de en god

forutsetning til å sikre seg et varig fotfeste inn mot arbeidslivet. Videre er det viktig at det etableres støtteordninger, slik at en ikke er avhengig av foreldrebetaling.

Perspektivmeldingen understreker behovet om at vi trenger å inkludere flere i fremtidens arbeidsliv. Dette gjøres ikke ved å kutte tilbudet på Nordstumo. Igjen er det viktig at fremtidens skolestruktur og tilbud, gjenspeiler nasjonalt planverk og virkelighetens fremtidsbilde.

I forhold til ev etterbruk av ledig eiendom etter at tilbudsstrukturen i videregående skole er tatt, må fylkeskommunen vurdere om eventuell avhending av eiendommene er veien å gå.

Da bør det i alle fall ligge en klausul om at det ikke brukes til konkurrerende virksomhet (private skoler). En bør også se på muligheten til å vurdere fagskoler på ledige eiendommer.

Løten Arbeiderparti vil påpeke at skogskolen ved Sønsterud er meget god,

og en bør vurdere om den bør legges inn under Våler vgs., hvis Solør vgs. skal avvikles.

Skogen er en viktig næring i Innlandet, noe som bør tilsi at Sønsterud bør opprettholdes.

Skogbruket representerer råvareleddet for en av landets viktigste fremtidsproduksjoner. Både fordi det er klima- og miljøriktig produksjon, men også fordi verdikjedene skaper sysselsetting i næringssvake geografier, og tilfører store verdier i samfunnsøkonomien.

Klima, jordsmonn og topografi gjør at Innlandet er landets viktigste skogbruksfylke, og vil vedvarende stå for 40% av landets samlede høsting av skogressursene. Det betyr i fortsettelsen at Innlandet hogger mellom 4 og 5 millioner kubikkmeter tømmer hvert år.

Råvareverdien av det samlede volumet fra Innlandet er da på nærmere 3 milliarder kroner, som igjen øker verdien mer enn 10 ganger langs verdikjedene frem til ferdigvare i markedet.

Skogen er samtidig det mest artsrike økosystemet i landet, og binder i tillegg en betydelig andel av våre utslipp av klimagasser gjennom biologisk vekst på store arealer. Skogbruket representerer altså store samfunnsverdier, store naturverdier og er samtidig landets viktigste klimaregulator.

Den internasjonale oppmerksomheten rundt skogen som både verdiprodusent, økosystem og

klimaregulator gjør at vi må forvente nye standarder som krever helt andre kvaliteter blant skogbrukets mannskap enn før. Skogbruket gis anledning til å forvalte skogene fordi vi har allmenn tillit. En tillit som i økende grad bygges av løpende faglige beslutninger blant de som utøver den praktiske jobben i skogen. Uten godt omdømme mister vi handlingsrom og dermed verdiskapingsevne. Det er svært viktig at vi som politikere forstår dette og erkjenner rekkevidden av å mislykkes.

Tidligere planer om Innlandet som det grønne fylket, planer og strategier om bioøkonomi er ikke verdt noen ting uten den røde gjennomgående tråden mellom fremtidens behov i samfunnet og tilbud og struktur i Videregående Skole.

Løten Arbeiderparti er opptatt av denne helheten, og vi må ha et helhetlig tilbud i Videregående Skole som gjenspeiler samfunnets fremtidige behov.